

Antalya Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı Günübürlük Rekreasyon Alanlarının Ziyaretçiler Açısından Sorunları^a

Erdoğan UZUN¹, Sultan BEKİROĞLU^{2,*}, Uğur TORUNOĞLU¹

¹ Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Müdürlüğü, Antalya

² İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi, Ormanlık Ekonomisi Anabilim Dalı, İstanbul

*İletişim yazarı: sulbekir@istanbul.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı Antalya Beydağları Sahil Milli Park'ı içindeki Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak ve Kargıcak I-II günübirlik rekreasyon alanlarını ziyaretçilerin tercih etme nedenlerini, rekreasyonel kullanımıyla ilgili beklentilerini ve karşılaştıkları sorunları saptamaktır. Bu amaç için 271 deneye yüzyüze anket uygulanmıştır. Anket verileri betimsel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir. Ziyaretçilerin bu alanları tercih nedenleri; piknik yapma, yüzme, manzara seyretme, doğa yürüyüşü gibi bedensel etkinlikler ile çevrenin doğal olması, manzara güzelliği ve şehre yakınlık gibi mekânsal özelliklerdir. Ziyaretçiler bakımsız-kirli çevre, standartlara uygun olmayan piknik-plaj alanları, otopark-çocuk parkı-büfe gibi olanakların yokluğu gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Doğal olarak ziyaretçiler katlandıkları seyahat maliyetinin karşılığını en iyi şekilde alma beklentisi içindedir. Bu nedenle ziyaretçilerin belirttiği sorunların acilen giderilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: Açık hava rekreasyonu, Günübürlük ormanı, dinlenme yeri, Ziyaretçi tercihleri, Antalya

The Problems Faced by Visitors of Day-Use Forest Recreation Sites in Beydağları Sahil National Park

Abstract

The aim of this study is to determine visitor's causes of preference and problems of day-use forest recreation sites (Topçam, Kucuk Calticak, Buyuk Calticak, Kargicak I-II) in Antalya Beydaglari Sahil National Park. The survey data obtained by applying face-to-face interview to 271 visitors. Survey data were analysed by descriptive analysis techniques. The visitor's causes of preference are low body activities such as picnicking, swimming, watching landscapes, trekking and spatial characteristics such as natural environment, scenic beauty, proximity to the city centre. The problems faced by visitors in these areas are neglected and polluted environment, non-compliance with standards in beach and picnic areas, lack of car park-children's playground-buffet. Visitor's naturally want to buy the best recreational services for travel costs incurred. Therefore, the problems mentioned by visitors must be resolved urgently.

Keywords: Outdoor recreation, Day-use forest recreation site, Visitor's preference, Antalya

^a Bu bildiri 19.5309/2013-2015 numaralı “Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkının Rekreasyonel Olarak Ekonomik Değeri” başlıklı Orman ve Su İşleri Bakanlığı VI. Bölge Müdürlüğü tarafından desteklenen proje çalışması verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. GİRİŞ

Bilimsel araştırmalar kentleşme, endüstrileşme ve nüfus artışına bağlı olarak açık hava rekreasyonu talebinin arttığını göstermiştir (Kaya, 2002; Hasdemir, 1988; Akesen, 1984; Akesen, 1978). Günümüzde şehir hayatının ve çalışma şartlarının ağırlığı, boş vakitlerin daha iyi bir şekilde değerlendirilme isteği ve turizm faaliyetlerinin yaygınlaşması ve sektörleşmesi gibi etmenler ise ormanların rekreasyon fonksiyonunu öne çıkarmıştır (Clawson, 1985; Geray, 1978; Clawson ve diğ., 1966; Clawson 1959).

Bilimsel çalışmalar kent içi ve yakın çevresinde rekreasyonel alanların oluşturulması ve rekreatif etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve artırılması gerektiğini göstermektedir (Akten, 2003). Bu nedenle belediyeler, şehir imar planları gereğince yerleşim yerlerinin içerisinde veya yakın çevresinde çocuk parkı, çay bahçesi, spor aletleriyle zenginleştirilmiş yürüyüş parkurları gibi kısmen yeşillendirilmiş küçük alanlar oluşturarak, halkın gününbirlik açık hava rekreasyon etkinlikleri yapabilmelerine olanak sağlamaktadır. Belediyelerin açık hava rekreasyonu için sunmuş olduğu bu alanlara talebin yoğun olduğu görülmektedir. Orman ve Su İşleri Bakanlığı da yönetimi altındaki orman arazileri üzerinde rekreasyon etkinliklerinin yapılabileceği uygun alanları belirleyerek, ziyaretçilerin kullanımına sunmaktadır (Uslu&Ayaşlıgil, 2007).

Zengin tarihsel geçmişe, doğal ve kültürel varlıklara sahip olan Antalya, Türkiye'nin önemli turizm merkezlerinden biridir. Akdeniz Bölgesinde yer alan bu kent tarım ve turizm sektöründe çalışmak ve başka amaçlar için gelenlerin yerleşmesi ile 2000'li yıllarda büyük bir göç dalgası ile karşılaşmıştır. Böylece nüfus artışı, dikey yapılanmanın (apartman tipi) tercih edilmesi ve yoğun iş yaşamı gibi nedenlerle kent halkının doğaya olan özlemi artmış ve kent insanı boş zamanlarında doğa ile bütünleşecek etkinlikler yapmaya başlamıştır. Bu nedenle tüm dünyada olduğu gibi Antalya ilinde de açık hava rekreasyon talebi artmıştır.

Kent insanının yaşamdan zevk alması, çalışma stresini atması için açık hava rekreasyon hizmeti sunan kurumların/kuruluşların halkın taleplerini ve beklentilerini karşılaması zorunludur. Ancak açık hava rekreasyonu amaçlı hizmet sektörünün yapısı, süreçleri ve sonuçları diğer hizmet sektörlerinden farklıdır. Bu farklılığın iki temel gerekçesi vardır: 1)Ziyaretçilerin demografik ve sosyoekonomik özellikler bakımından farklılık göstermesi, 2)Farklı demografik ve sosyoekonomik özelliklere sahip ziyaretçilerin rekreasyon alanlarındaki beklentilerinin birbirinden farklı olması. Bu nedenle açık hava rekreasyon alanları genellikle çok sayıdaki rekreasyon etkinliğini (piknik, yürüyüş, koşu, yüzme, trekking, hiking, rafting, manzara seyretme, fotoğraf çekme,...) aynı zamanda yerine getirecek şekilde düzenlenmektedir.

Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II ormaniçi gününbirlik rekreasyon alanları şehir merkezine yakın ve görsel olarak iyi niteliklere sahip oldukları halde arzu edilen ziyaretçi sayısına ulaşamamıştır. Bu rekreasyon alanları ile benzer özelliklere sahip büyük şehir belediyesi tarafından düzenlenen açık hava rekreasyon alanlarına ise yıl boyunca yoğun talep olduğu bilinmektedir. Bu nedenle Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar 6. Bölge Müdürlüğü tarafından işletilen Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II ormaniçi gününbirlik rekreasyon alanlarında ziyaretçilerinin karşılaştıkları sorunların ve beklentilerin neler olduğu bilinmelidir. Bu gerekçeye bağlı olarak bu çalışmada halkın söz konusu ormaniçi gününbirlik rekreasyon alanlarını neden ziyaret ettiğinin, bu alanlarda hangi sorunlarla karşı karşıya kaldığının ortaya konulması amaçlanmıştır.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma materyali olarak anket-gözlem verileri ile yerli-yabancı bilimsel kaynaklardan yararlanılmıştır. Anket çalışması 271 denek ile yüz yüze görüşme tekniği ile yapılmıştır. Anket formlarında 36 soruya yer verilmiş ve anketler 2013 yılında tamamlanmıştır.

Çalışma alanı, Türkiye'nin en yüksek turizm gelirine sahip illerinden biri Antalya'da Beydağları Sahil Milli Park Müdürlüğü sınırları içerisinde yer alan ve güneybirlik açık hava rekreasyon hizmetleri sunan Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II ormanıcı güneybirlik rekreasyon alanlarıdır.

Araştırma yöntemi olarak betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu bağlamda konuyla ilgili soruların seçeneklerine ait frekans ve yüzdeler hesaplanarak tablolastırılmıştır. Seçeneklerin önem sırası işaretlenme sayısı puan olarak kabul edilmek ve puanların yüzdeleri hesaplanmak suretiyle belirlenmiştir (Örneğin bir seçenek deneklerin tümü tarafından işaretlenmiş ise 271 puan almış ve %100 tercih edilmiş demektir).

3. BULGULAR

Bu çalışmanın bulguları; "Ziyaretçilerin çalışma alanını tercih nedenleri" ve "Ziyaretçilerin çalışma alanında karşı karşıya kaldıkları sorunlar" alt başlıklarında açıklanmıştır.

3.1. Ziyaretçilerin Çalışma Alanını Tercih Nedenleri

Ziyaretçilerin Beydağları Sahil Milli Parkı Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II güneybirlik rekreasyon alanlarını tercih nedenleri iki şekilde belirlenmiştir: 1-seçenekler anketör tarafından belirtilerek, 2-seçenekler denekler tarafından türetilerek. Bu nedenle ziyaretçilerin çalışma alanı tercih nedenleri aşağıda bu iki saptama şekline göre açıklanmıştır.

Anketörler deneklere Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II rekreasyon alanlarını tercih nedenleri olarak; "yürüyüş", "piknik", "manzara seyretme", "balık avlama", "kamp yapma", "yüzme", "bisiklete binme" ve "diğer" seçeneklerini sunmuş ve birden fazla seçenek işaretleyebileceklerini söylemiştir. Deneklerin bu soruya ilişkin yanıtları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Deneklerin sunulan seçeneklere göre Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II rekreasyon alanlarına geliş nedenleri

	Yürüyüş	Piknik	Manzara Seyretme	Balık avlama	Kamp yapma	Yüzme	Bisiklete binme	Diğer
Frekans	43	269	87	39	3	253	0	3
Yüzde (%)	16	99	32	14	1	93	0	1

Tablo 1'den görüleceği üzere rekreasyonel ziyaretlerin başlıca iki nedeni bulunmaktadır: piknik yapma (%99) ve yüzme (%93). Bu iki seçeneği ziyaretçilerin 3'te 1'nin tercih ettiği (%32) "manzara seyretme" ile yaklaşık 7'de 1'nin tercih ettiği "yürüyüş" (%16) ve "balık avlama" (%14) seçenekleri izlemektedir.

Denekler Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II rekreasyon alanlarını tercih nedenlerini kendi türettikleri 10 seçenek ile ifade etmişlerdir. Deneklerin türettiği bu seçenekler şunlardır; "alışkanlık ve genel istek", "yeni yer görme isteği ve/ya diğer rekreasyon alanlarının dolu olması", "su sporları (dalma-balık avlama-yüzme)", "çevrenin

doğal olması”, “çocuklar için uygun olma ve sakinlik”, “daha önceden bilinen bir yer olma”, “şehre yakın olma”, “deniz sahilinin olması”, “piknik yaparken deniz manzarasının olması” ve “mangal yapma izni”. Deneklerin kendi türettikleri seçeneklere (ve birden fazla seçeneği işaretleyebilme olanağına) göre çalışma alanını tercih nedenleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Deneklerin kendi belirlediği tercihlere göre Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II rekreasyon alanlarına geliş nedenleri

	Genel istek	Yeni yerler görme isteği	Su sporları yapma	Çevrenin doğal olması	Çocuklar için uygunluk	Bilinen mekan olma	Şehir merkezine yakınlık	Denize kıyası olması	Manzara güzelliği	Mangal yapma olanağı
Frekans	15	34	9	140	7	1	19	27	131	9
Yüzde(%)	6	13	3	52	3	0,4	7	10	48	3

Tablo 2 incelendiğinde “çevrenin doğal olması” ve “manzara güzelliği” seçeneklerini deneklerin yarısına yakının belirtmiş olduğu görülmektedir (%52; %48). Deneklerin yaklaşık 10’da 1’i geliş nedenleri olarak; “yeni yerler görme isteği” ile “deniz sahiline sahip olma” seçeneklerini ifade etmişlerdir (%13; %10). Deneklerin diğer seçenekleri belirtme oranları %0,4 ile %6 arasında değişmektedir.

3.2. Ziyaretçilerin çalışma alanında karşı karşıya kaldıkları sorunlar

Deneklerin Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II rekreasyon alanlarında karşı karşıya kaldıkları sorunlar 16 başlıkta toplanmıştır (Tablo 3): 1- Çevre kirliliği ve bakımsız, 2-Piknik alanı standartlara değil, 3-Plaj alanı standartlara değil, 4-Çocuk parkı yok, 5-Büfe yok, 6-WC’ler ve lavabolar hijyenik değil, 7-Kır kahvesi yok, 8-Yürüyüş parkuru yok, 9-Araçlar için park yok, 10-Güvenlik amaçlı personel yok, 11-Mescit yok, 12-Denizde güvenlik şeridi yok, 13-Plajda iskele yok, 14-Yaş gruplarına göre spor olanağı yok, 15-Restoran yok, 16-Diğer.

Tablo 3. Deneklerin Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II rekreasyon alanlarında tespit ettiği sorunlar

	Bakımsız kirliliği çevre	Piknik alanı standartlara uygun değil	Plaj alanı standartlara uygun değil	Çocuk parkı yok	Büfe yok	WC’ler hijyenik değil	Kır kahvesi yok	Yürüyüş parkuru yok
Frekans	83	237	235	81	125	212	7	22
Yüzde(%)	31	88	87	30	46	78	3	8

	Araçlar için park yok	Güvenlik personeli yok	Mescit yok	Denizde güvenlik şeridi yok	Plajda iskele yok	Yaşa göre spor olanağı yok	Restoran yok	Diğer
Frekans	61	8	9	30	33	51	10	116
Yüzde(%)	23	3	3	11	12	19	4	43

Tablo 3'den görüleceği üzere denekler ilgili rekreasyon alanları için belirttikleri sorunlar önem sırasına göre; piknik alanının standartlara uygun olmaması (%88), plaj alanının standartlara uygun olmaması (%87), WC ve lavaboların hijenik olmaması (%78), büfenin olmaması (%46), diğer (%43), bakımsız ve kirli çevre (%31), çocuk parkı yok (%30) ve araçlar için park yok (%23) olarak belirtilmiştir.

4. SONUÇ

Bu çalışmanın amacı Antalya Olimpos-Beydağları Sahil Milli Parkı sınırları içinde yer alan Topçam, Küçük Çaltıcak, Büyük Çaltıcak, Kargacık I-II gününbirlik rekreasyon alanlarını ziyaret edenlerin, bu alanları tercih nedenleri, kullanım sırasında karşı karşıya kaldıkları sorunları ve bu sorunların çözüm yollarını saptamaktır. Araştırma ana materyali 2013 yılı yaz mevsiminde rastgele seçilen 271 deneye uygulanan yüz yüze anket verileridir. Anket verileri betimleme analizi tekniklerinden yararlanarak değerlendirilmiştir.

Araştırmacıların öngördükleri tercih nedenlerine ziyaretçilerin verdikleri önem aşağıdaki gibidir (Tablo 1):

- Piknik yapma
- Yüzme
- Manzara seyretme
- Yürüyüş
- Balık avlama,
- Kamp yapma
- Diğer
- Bisiklete binme

Bu tercih nedenlerinden ziyaretçiler için en önemli olanlar “Piknik yapma (%99)”, “Yüzme (%93)” ve “Manzara seyretme (%32)”dir. Geri kalan 5 tercih nedeni % 0-16 önem düzeyine sahiptir. Bu tercih nedenleri arasında yer alan “Bisiklete binme” etkinliği hiçbir denek tarafından önemsenmemiştir. Çünkü ziyaretçiler çalışma alanında bu etkinlik için herhangi bir düzenleme bulunmadığını kendi gözlemleriyle tespit etmişlerdir.

Ziyaretçilerin kendi rekreasyonel etkinlik algılarına bağlı olarak türettikleri seçeneklerin önem sırası ise şöyledir (Tablo 2):

- Çevrenin doğal olması
- Manzara güzelliği
- Yeni yerler görme isteği
- Denize kıyısı olması
- Şehir merkezine yakınlık
- Genel istek
- Su sporları yapma -çocuklar için uygunluk - Mangal yapma olanağı
- Bilinen mekan olma

Bu kapsamdaki sıralamada ziyaretçilerin en çok “Çevrenin doğal olması (%52)” ve “Manzara güzelliği (%48)” tercih nedenini önemsedikleri, ayrıca “Su sporları yapma”, “Çocuklar için uygunluk” ve “Mangal yapma olanağı” tercih nedenlerine aynı düzeyde (%3) önem verdikleri görülmektedir (Tablo 2).

Ziyaretçilerin çalışma alanı rekreasyonel etkinlikleri ve mekânsal olanakları ile tespit ettikleri sorunların ve bu sorunların önem sırası aşağıda verilmiştir (Tablo 3):

- Piknik alanı standartlara uygun değil
- Plaj alanı standartlara uygun değil
- WC'ler hijyenik değil
- Büfe yok
- Diğer
- Bakımsız kirli çevre
- Çocuk parkı yok
- Araçlar için park yok
- Yaşa göre spor olanağı yok
- Plajda iskele yok
- Denizde güvenlik şeridi yok
- Yürüyüş parkuru yok
- Restoran yok
- Kır kahvesi yok- Güvenlik personeli yok- Mescit yok

Ziyaretçiler için en önemli sorunlar “Piknik alanının standartlara uygun olmaması (%88)”, “Plaj alanının standartlara uygun olmaması (%87)”, “WC ve lavaboların hijyenik olmaması (%78)”, “Büfenin olmaması (%46)”, “Bakımsız ve kirli çevrenin olması (%31)”, “Çocuk parkının bulunmaması (%30)” ve “Araçlar için park yok (%23)” şeklindedir (Şekil 3). Bu sıralama “Diğer” seçeneği %43 oran ile 5. sırada yer almaktadır. %50'ye yaklaşan bu oran nedeniyle diğer sorunların neler olduğu kesinlikle öğrenilmelidir.

Ziyaretçilerin sayısı, rekreasyon alanında yürütülecek olan faaliyetlerin çeşitliliği ile ziyaretçilerin seyahat maliyetlerine (alana gidiş-dönüşle ilgili giriş ücreti de dahil tüm maliyetler) ve aldıkları hizmetle ilişkilidir. Ziyaretçilerin tamamının katıldığı başlıca sorunlar çevre kirliliği ile sunulan hizmet ve olanakların standartların altında kalmasıdır. Bu durum ziyaretçi sayısının neden daha az olduğunu açıklamaktadır. Oysa pek çok uluslararası ve ulusal çalışma ormancılık gelirleri içinde rekreasyondan elde edilen gelirlerin daha yüksek olduğunu bildirmektedir (Hill&Courtney,2004; Pak&Türker, 2004). Bu çalışmalara göre Orman ve Su İşleri Bakanlığı halkın rekreasyon ihtiyacını gideren bu alanlara gerekli yatırımları yapması halinde yatırılan sermayenin karşılığını fazlası ile alacaktır. Bu nedenle rekreasyon alanlarında gerekli mekânsal düzenlemelerin ve sunulan hizmet kalitesinin artırılması kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak kendini hissettirmektedir (Destan, 2013; Uzun&Çağlayan Kaptanoğlu, 2013). Aslanboğa 1976'da, insanların fiziki ve ruhsal gücü üzerinde çevrenin dengeleyici ve dinlendirici yöndeki olumlu etkisi için mekan düzenlemesinin, Gülez 1990'da ise milli park planlarının hazırlanmasında kamuoyu taleplerinin dikkate alınmasının gerektiği belirtilmektedir.

Sonuç olarak giderek artan açık hava rekreasyonu ihtiyacına yanıt veren en önemli kuruluşlardan biri olan Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ormancılık gelirleri içindeki rekreasyon hizmetlerine ait payın da giderek artmasına bağlı olarak, halkın rekreasyon taleplerini belirlemek suretiyle orman içi rekreasyon alanlarında gerekli düzenlemeleri yapması (yürüyüş-bisiklet parkuru düzenleme, yüzenler için iskele koyma vb.), insan sağlığını doğrudan ilgilendiren önlemleri (çevre kirliliğini önleme, piknik masaları-WC-Lavabo-çöp konteyneri hijyenliğinin sağlanması vb.) alması ve ziyaretçilerin mekânsal refahını ilgilendiren olanakları (çocuk parkı, büfe, restoran, araç parkı, kara-deniz güvenlik ekibi vb.) artırması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akesen, A., 1978. Türkiye’de ulusal parkların açık hava rekreasyonu yönünden nitelikleri ve sorunları, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İ.Ü. Yayın No:2484, O.F. Yayın No:262, İstanbul.
- Akesen, A., 1984. Açık hava rekreasyonunda bazı temel kavramlar ve özellikleri, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 34, Sayı 1, İstanbul.
- Akten, M., 2003. Isparta ilindeki bazı rekreasyon alanlarının mevcut potansiyellerinin belirlenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı: 2, Isparta.
- Aslanboğa, İ., 1976: “Peyzajın doğal verilerinin değerlendirilmesi ve bu verilerin rekreasyon ihtiyacına uygunluğunun kavranması, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 26, Sayı 2, İstanbul.
- Clawson, M., 1959. Methods of measuring the demand for and value of outdoor recreation. The Economics of Environment, Wallace E. Oates, Edward Elgar Publishing, Cheltenham-United Kingdom.
- Clawson, M., 1985. Outdoor recreation: twenty-five years of history, twenty-five years of history, Leisure sciences cababstractsplus.org
- Clawson, M., Knetsch, J. L., 1966. Economics of Outdoor Recreation, John Hopkins Press for the Future, Baltimore-United States of America.
- Destan, S., 2013. İstanbul ormanlarının rekreasyonel problemleri ve temel çözüm önerileri (Belgrad Ormanı Örneği), “İstanbul ormanlarının sorunları ve çözüm önerileri” sempozyum, 5-6 Aralık 2013, İstanbul.
- Geray, U., 1972. Ormanın Rekreatif Gayeyle Kullanılmasında Ekonominin Yeri, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 22, Sayı 1, İstanbul.
- Güleç, S., 1990. Milli Park Planlamasında Kamuoyu Etkisi (Maçka Altındere Vadisi Milli Parkı Örneği), İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 40, Sayı 1, İstanbul.
- Hasdemir, M., 1989. Orman içi rekreasyon sahalarında sağlıklı çevrenin oluşturulması, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt 39, Sayı 2, İstanbul.
- Hill, G. W., Courtney, P.R., 2004. Demand analysis projections for recreational visits to countryside woodlands in Great Britain, An International Journal of Forest Research, Forestry, Vol. 79, No. 2, 2006. doi:10.1093/forestry/cpl005, pp185-200.
- Kaya, G., 2002. Pazarı Olmayan Ürünler Çerçevesinde Orman Kaynaklarının Değerinin Belirlenmesi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pak, M., Türker, F., 2004. Orman kaynağından rekreasyonel amaçlı yararlanmanın ekonomik değerinin koşullu değerlendirme yöntemi yardımıyla tahmin edilmesi (Kapıçam Ormanı Dinlenme Yeri Örneği). KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi 7(1), Kahramanmaraş.
- Uslu, S., Ayaşlıgil, T., 2007. Kent ormanlarının rekreasyonel amaçlı kullanımı ve İstanbul İli örneğinde irdelenmesi, YTU Mimarlık Fakültesi, E-journal, Cilt 2, Sayı 4, İstanbul. (<http://www.megaron.yildiz.edu.tr/yonetim/dosyalar/02-04-Megaron-213-236.pdf>)
- Uzun, A., Çağlayan Kaptanoğlu, A.Y., 2013. Belgrat Orman’ında rekreasyonel kullanım ve sorunları, 1-0-6, İstanbul.